

Інновації у
проєктуванні
професійного
становлення
фахівців в
університетському
просторі

Збірник матеріалів конференції

Державний заклад «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського»

Інновації у проектуванні професійного становлення фахівців в
університетському просторі

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
State institution "South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky" (Ukraine) Department of Pedagogy
State scientific institution

Ukrainian Institute of Scientific and Technical Expertise and Information (Ukraine)
Ivan Zyazyun Institute of Pedagogical and Adult Education of the National Academy of Educational
Sciences of Ukraine (Ukraine)

Southern Scientific Center of the National Academy of Sciences and the Ministry of Education and
Science of Ukraine

Jon Kryange State Pedagogical University (Moldova)

Iliia State University (Georgia)

Higher School of Sports Education (Poland)

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE

**«Innovations in the design of the professional
formation of specialists in the university space»**

Odesa – 2024

Інновації у проектуванні професійного становлення фахівців в
університетському просторі

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського» (Україна)

Кафедра педагогіки

Державна наукова установа

Український інститут науково-технічної експертизи та інформації (Україна)

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна

НАПН України (Україна)

Південний науковий центр НАН і МОН України

Державний педагогічний університет імені Йона Крянге (Молдова)

Державний університет Іллі (Грузія)

Вища Школа Освіти У Спорті (Польща)

Збірник матеріалів
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«Інновації у проектуванні професійного
становлення фахівців в університетському
просторі»,**

Одеса 2024

**Друкується за рішенням Вченої ради Державного закладу
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Протокол № 17 від 27 червня 2024 року**

Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції *«Інновації у проектуванні професійного становлення фахівців в університетському просторі»* (Одеса, 20-22 травня 2024 року). Університет Ушинського, 2024. 220с.

Рецензенти:

Доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри філології Одеського національного морського університету
Тетяна Яблонська.

Доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інноваційних технологій та методики навчання природничих дисциплін Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» ***Олександра Ордановська***

Маріанна ПАККІ

*кандидат педагогічних наук, доцент ЗВО, кафедра
фундаментальної і прикладної геології, Харківський
національний університет імені В. Н. Каразіна,
Харків, Україна*

ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В МЕЖАХ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Згідно з чинною редакцією Закону України «Про вищу освіту» її здобуття можливе, зокрема у заочній формі, відмінними рисами якої є «поєднання навчальних занять і контрольних заходів під час короткочасних сесій та самостійного оволодіння освітньою програмою в період між ними» [3]. Водночас попри гарантовану законодавством можливість здобувати освіту заочно в межах вітчизняного освітнього простору наявна тривала дискусія щодо ефективності та майбутнього цієї форми [5, 6].

На підставі детального аналізу наукового доробку попередників Ю. Цветкова визначає заочну форму навчання як таку, якість якої «перебуває поза всіма можливими стандартами вищої освіти» [5, с. 117]. Дослідниця посилається на реалії недостатньої залученості здобувачів, чий життєвий графік не дозволяє приділяти достатньо часу опануванню освітньої програми. Окрім індивідуальних особливостей самих здобувачів (наприклад, повного робочого дня та наявності родини, яка потребує уваги та часу) [5], їх менша залученість зумовлена безпосередньо навчальним планом. Так, передбачені обсяги аудиторного навчального часу становлять до 20-30 % від аналогічного в межах очної форми здобуття вищої освіти [1, 2].

Зважаючи на означені недоліки, природнім видається рішення скасувати заочну форму навчання [4]. Проте ця думка породжує правову колізію щодо фактичного позбавлення частки здобувачів їх відповідного права. Додамо, що саме з погляду здобувачів заочної форми навчання остання має важливі переваги, наприклад [6, с. 190]:

- можливість поєднувати роботу, навчання та особисте життя;
- доступ до бажаної освіти здобувачам із різних куточків країни або тим, хто має додаткові освітні потреби;
- високий рівень автономії здобувачів, можливість обирати власний темп навчання;
- менша вартість порівняно з очною формою;
- поєднання практичного досвіду та теорії (навчання «без відриву від виробництва»).

Беручи до уваги існуюче протиріччя між окресленими перевагами та недоліками заочної форми здобуття вищої освіти, на нашу думку, вкрай слушною є теза Ю. Цветкової щодо відповідальності в тому числі самих ЗВО за поточний спірний рівень її якості. Як зазначає авторка, зокрема і їх консервативність перешкоджає оновленню та перегляду принципів реалізації заочної форми навчання [5]. На нашу думку, саме на інституційному рівні проблемою є викривлене сприйняття закладами заочного навчання як аналогічного до очного, просто меншого в обсягах, що насправді не відповідає реальності. Ось чому пропонуємо наше бачення відповідних змін, які не мали б такого радикального наслідку як скасування заочного навчання, проте могли б підвищити його якість.

Так, серед ключових принципів його організації, на нашу думку, має бути тріада: час – форма – методи.

Ключовим для заочного навчання є принцип часу, адже він значно зменшений у порівнянні із очним навчанням.

Законодавчо передбачено: «тривалість періоду між навчальними заняттями та контрольними заходами не може бути меншою, ніж один місяць» [3]. Час екзаменаційних сесій не має бути проміжком, за який здобувачі ознайомлюються із матеріалом, виконують завдання і одразу складають підсумковий контроль. Саме тому важливо розробляти навчальний графік так, аби здобувачі дійсно мали час на якісну самостійну навчальну роботу. Наприклад, для цього можливо планувати «настановчу сесію» у кожному, а не лише першому семестрі, розносити у часі «вступ до певного предмету» та час виконання завдань та складання підсумкового контролю з нього. Загалом цей принцип стосується інституційного рівня і може бути місцем автономії ЗВО. Також його реалізація (як і наступних двох принципів) належить і до зони відповідальності викладачів.

Так, зважаючи на часові обмеження перегляду потребує і зміст матеріалу та розставлені акценти. В умовах виділених умовних 10-ти аудиторних годин на предмет нераціональним є фокусуватися на його історії чи надмірних теоретичних основах. Ми усвідомлюємо, що є освітні компоненти, для яких ця частина є значимою, і тоді це може стати винятком. Проте загалом подібні теми доречно виносити на самостійне опрацювання здобувачами у міжсесійний період. Обов'язкового ж розгляду в аудиторії потребує матеріал, який становить труднощі в самостійному опануванні, має певні протиріччя та практичні тонкощі, які неможливо осягнути без допомоги викладача. Також зважаючи на різний освітній бекграунд здобувачів окремий перелік питань, який є базисом для матеріалу в межах предмету, можна попередньо винести на самостійне опрацювання до сесії, аби вже в аудиторії не доводилося пояснювати ази.

Наступним є принцип форми. Заочна освіта – організаційно складний процес, який передбачає специфічну комунікацію і не завжди можливий швидкий контакт із викладачем. Через що останнім бажано застосовувати усі доступні інструменти для спрощення цього процесу. Так, критичним є використанням ресурсів типу Google Class, Moodle та інших онлайн-середовищ, в межах яких викладач може структурувати навчальний матеріал, надавати (рекомендувати) методичні матеріали або посилання на них, чітко встановлювати дедлайни для виконання певних завдань, розміщувати необхідні вказівки та мати стабільний канал спілкування зі здобувачами. Єдиний інформаційний хаб значно спростить комунікацію, дасть можливість усім учасникам освітнього процесу відстежувати хід роботи. Також це сприятиме зниженню рівня напруги здобувачів, оскільки правила та очікування від них будуть чіткими, відомими їм та зрозумілими.

І останній, однак не за значенням, у згаданій вище тріаді, на нашу думку, є принцип методів, а саме – методів навчання та викладання. Особливої актуальності набувають такі з них як метод «перевернутого класу», дискусія, аналіз кейсів та ситуацій, робота в малих групах тощо. Тобто максимально практико-орієнтовані методи, які потребують попередньої самостійної підготовки здобувачів і водночас сприяють максимальній ефективності аудиторного часу. Активна не слухацька, а саме дискусивна та аналітична робота в аудиторії сприятимуть кращому опануванню матеріалу, ніж пасивне прослуховування лекції. Додамо, що впровадження інтерактивних методів може допомогти також у вирішенні такого недоліку заочного навчання як відсутність міжособистісного спілкування здобувачів. Працюючи над спільними проектами в малих групах, обговорюючи дискусійні

питання здобувачі знайомляться краще, отримують відчуття належності до спільноти, а також розвивають «soft skills».

Таким чином, заочна форма здобуття вищої освіти має свої слабкі сторони, однак водночас вона дає значні можливості певним категоріям населення. Через що її повна відміна може стати скоріше надмірною реакцією (так званою «overreacting») на проблему, ніж швидким способом її вирішення. Запропоновані нами принципи є першим кроком для підвищення рівня якості заочної освіти, а також підґрунтям для її оптимізації без повної відміни.

Література

1. Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна. URL:

https://karazin.ua/storage/documents/978_m69w4Iy9IUkYdcQRbCuWoLfT0.pdf (дата звернення 04.04.2024).

3. Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка. URL: http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polozhennia-pro-organizatsiyu-osvitniogo-procesu-11_04_2022.pdf (дата звернення 04.04.2024).

3. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII : станом на 24 берез. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 24.04.2024).

4. Розвиток індивідуальних освітніх траєкторій та вдосконалення освітнього процесу у вищій освіті — уряд пропонує проєкт закону на розгляд верховної ради. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/rozvitok-individualnih-osvitnih-trayektorij-ta-vdoskonalennya-osvitnogo-procesu-u-vishij->

[osviti-uryad-proponuye-proyekt-zakonu-na-rozglyad-verhovnoyi-radi](#) (дата звернення 01.04.2024).

5. Цветкова Ю.В. Занепад заочної та перспективи розвитку дистанційної освіти: правове забезпечення та нові можливості для університетів середнього рівня в Україні та Європі. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. № 4. С. 115–119.

6. Galstyan A.G. Enhancement of extramural education by elements of distance learning. *Вісник Харківського національного ун-ту імені В.Н. Каразіна. Серія : Іноземна філологія*. 2017. № 85. С. 189 – 195.

ФАНЬ ПЕЙСІ

аспірант кафедри педагогіки

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
Одеса, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ РЕФЛЕКСИВНО- ОРІЄНТОВАНОЇ ПАРАДИГМИ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Кардинальні зміни, що відбулися в житті суспільства і, головним чином, у масовій школі, складні завдання, що стоять перед освітою на новому етапі історичного розвитку країни, вимагають перегляду поглядів на діяльність вчителя та вимог щодо його професійної підготовки в умовах вищої педагогічної освіти, пошук ефективних і раціональних парадигм її організації. Такий пошук призвів до появи рефлексивно зорієнтованої моделі освіти, що є важливим кроком у якісній підготовці компетентних, творчих, здатних до критичного мислення, постійного професійного самовдосконалення, особистісного зростання, свідомого саморозвитку вчителів.